

kolejny numer Przeglądu Psychologicznego (nr 2/2018) będzie numerem tematycznym

Drugi numer Przeglądu Psychologicznego będzie, podobnie jak pierwszy, numerem tematycznym. Tematem przewodnim będzie doświadczanie zdarzeń traumatycznych. Redaktorami numeru tym razem będą: Nina Ogińska-Bulik oraz Zygfryd Juczyński.

Zapraszamy do zamawiania numeru!

http://www.kul.pl/rok-2018.art_78589.html

Nina Ogińska-Bulik, Zygfryd Juczyński

Poznawcze przetwarzanie traumy – polska adaptacja the Cognitive Processing of Trauma Scale

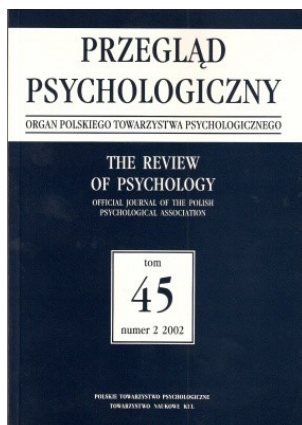
Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań dotyczących właściwości psychometrycznych polskiej adaptacji the Cognitive Processing of Trauma Scale – CPOTS, służącej do oceny poznawczego przetwarzania traumy. Badaniami objęto 640 osób w wieku 19-73 lata ($M=32,00$, $SD=12,72$), które doświadczyły różnych zdarzeń traumatycznych. 57% badanych stanowiły kobiety, 43% mężczyźni. Przeprowadzona analiza czynnikowa potwierdziła 5-czynnikową strukturę skali. Najwięcej wyjaśnia czynnik Porównywanie w dół (33% wariancji), najmniej – Rozwiązanie/akceptacja (6,1% wariancji). Rzetelność polskiej wersji CPOTS jest zadowalająca. Współczynniki alfa Cronbacha wynoszą od 0,56 do 0,89, a stabilność bezwzględna (test-retest) od 0,65 do 0,82. Ujemne powiązania pozytywnych strategii radzenia sobie (Porównywanie w dół, Pozytywna restrukturyzacja poznawcza oraz Rozwiązanie/akceptacja) oraz dodatnie negatywnych (Żal, Zaprzeczanie) z objawami PTSD, potwierdzają trafność narzędzia. Skala Poznawczego Przetwarzania Traumatycznych Zdarzeń może być przydatnym narzędziem, zarówno w badaniach naukowych, jak i w praktyce klinicznej, zwłaszcza do śledzenia zmian w trakcie terapii.

Nina Ogińska-Bulik,

Magdalena Kobylarczyk,

Skala Wpływu Zdarzeń dla Dzieci – SWZ-D-13 – polska adaptacja The Children's Impact of Event Scale - CRIES-13

Celem artykułu jest przedstawienie wyników badań dotyczących właściwości psychometrycznych polskiej adaptacji The Children's Impact of Event Scale – CRIES-13, przeznaczonej do oceny objawów stresu pourazowego (PTSD). W badaniach uczestniczyło 503 nastolatków (247 dziewcząt i 256 chłopców) w wieku 10-18 lat ($M=14,71$, $SD=2,39$), którzy doświadczyli różnego rodzaju zdarzeń traumatycznych. Przeprowadzona analiza czynnikowa potwierdziła 3-czynnikową strukturę skali. Wyróżnione 3 czynniki, tj. intruzja, unikanie oraz pobudzenie, wyjaśniają łącznie 56,2% wariancji. Rzetelność polskiej wersji CRIES-13 jest zadowalająca. Współczynnik alfa Cronbacha dla całej skali wynosi 0,89, a stabilność bezwzględna (test-retest) 0,71. Wyniki polskiej wersji CRIES-13 korelują dodatnio z intensywnością doświadczanej traumy, objawami PTSD – mierzonymi Skalą Wpływu Zdarzeń przeznaczoną dla dorosłych, ruminacjami i strategiami radzenia sobie opartymi na unikaniu. Skala jest przeznaczona głównie dla celów badawczych, ale może być także wykorzystywana w praktyce.

Zygfryd Juczyński, Paulina Rosińska, Mateusz Zatorski, Magdalena Durlik, Olga Tronina, *Konsekwencje psychologiczne transplantacji narządów: objawy i uwarunkowania*

Transplantacje narządów pozwalają chorym ludziom na dalsze życie. Dla wielu jest to również okazja do dokonania pozytywnych zmian w percepcji siebie i w relacjach z innymi. U innych, doświadczenia związane z przebiegiem procedury transplantacyjnej i stała obawa o odrzucenie przeszczepu sprzyjają pojawieniu się objawów typowych dla zaburzeń po stresie traumatycznym (PTSD). Celem przeprowadzonych badań była ocena psychologicznych skutków transplantacji i próba wyznaczenia predyktorów zmian, zarówno pozytywnych, jak i negatywnych. Badaniami objęto 90 osób po przeszczepieniu nerki lub wątroby (M wieku = 49,5; SD = 14,4). W doborze zmienionych oparto się na modelu rozkwitu O’Leary i Ickovic. Zastosowano standaryzowane narzędzia pomiaru, tj.: PETS, PCL-5, OLQ-13, PANAS oraz F-SOZU. Pozytywne zmiany dostrzega 80% badanych, z kolei 9% ujawnia PTSD. Wyniki pozwalają na wyznaczenie predyktorów dla PTSD w postaci negatywnego afektu oraz poczucia zrozumiałości (SOC). Głównymi wyznacznikami zmian są emocje negatywne powiązane z transplantacją i wynikające z utrzymującego się zagrożenia życia. W rezultacie brak jest wystarczających przesłanek do wystąpienia zmian poekstatycznych.

Maja Lis-Turlejska, Izabela Kaźmierczak, *Psychologiczne konsekwencje wojny: rozwój i kierunki badań*

Przedstawiony tekst dotyczy obszernej obecnie i szybko rozwijającej się dziedziny badań i interwencji terapeutycznych dotyczących ofiar wojen. Początkowo zainteresowanie skutkami wojny ograniczało się do żołnierzy

biorących udział w walkach. Później jednak w związku z postępowaniem w sposobie rozumienia zaburzeń psychicznych i ich leczenia zaczęto badania również nad cywilami, którzy znaleźli się na terenach objętych wojną. Celem tego artykułu jest przedstawienie jak doszło do rozwoju i jakie są obecnie kierunki badań na temat traumy wojennej i jej psychicznych konsekwencji.

Nina Ogińska-Bulik, Zygfryd Juczyński, Maja Lis-Turlejska, Dorota Merecz-Kot, *Polska adaptacja PTSD Check List for DSM-5 – PCL-5. Doniesienie wstępne (ss.5)*

Celem artykułu jest przedstawienie wstępnych wyników badań dotyczących właściwości psychometrycznych polskiej adaptacji PTSD Checklist for DSM-5 – PCL-5 – nowego narzędzia przeznaczonego do oceny objawów stresu pourazowego (PTSD) u dorosłych. Analizy przeprowadzono na wynikach uzyskanych od 1220 osób (55% stanowili mężczyźni) w wieku 17-83 lat ($M=39,7$, $SD=16,8$), które doświadczyły różnego rodzaju zdarzeń traumatycznych. Przeprowadzona analiza czynnikowa potwierdziła 4-czynnikową strukturę skali. Wyróżnione 4 czynniki, tj. intruzja, unikanie, negatywne zmiany w procesach poznawczych i emocjonalnych oraz pobudzenie i reaktywność wyjaśniają łącznie 56% wariacji. Rzeczliwość polskiej wersji PCL-5 jest bardzo dobra. Współczynnik alfa Cronbacha dla całej skali wynosi 0,96, a stabilność bezwzględna (test-retest) 0,89. Wyniki polskiej wersji PCL-5 korelują znacząco z wynikami Skali Wpływu Zdarzeń, co potwierdza trafność adaptowanego narzędzia. PCL-5 umożliwia tymczasowe rozpoznanie PTSD. Skala może być wykorzystywana w badaniach naukowych, jak i w praktyce.